

Kestävä kehitys ja kiertotalous Varsovan elintarvikemessuilla – suuntaviivoja tulevaisuuden ruokaketjulle

26.6.2025

Toukokuussa 2025 SEAMKin asiantuntijat saivat mahdollisuuden tutustua kansainvälisiin messuihin Puolan Varsovassa. Warsaw Food Expo 2025 tarjosikin kattavan katsauksen elintarvikealan ajankohtaisiin trendeihin, mutta erityisen kiinnostavaa oli tarkastella tapahtumaa kestävän kehityksen näkökulmasta. Esiin nousi useita teemoja, jotka osoittavat alan olevan murrosvaiheessa. Alalla mennään kovaa vauhtia kohti ympäristöystävällisempiä, resurssitehokkaampia ja teknologisesti kehittyneempiä ratkaisuja.

Pakkaukset tulevaisuudessa

Pakkausratkaisut olivat yksi keskeisimmistä kestävyyden ilmentymistä. Tulevaisuuden pakkauksilta odotetaan yhä enemmän. Niiden tulee olla kierrätettäviä, biohajoavia ja valmistettu uusiutuvista raaka-aineista. Samalla niiden on vastattava kuluttajien kasvaviin vaatimuksiin personoinnista ja käytettävyydestä. Älypakkaukset, jotka seuraavat tuotteen tuoreutta tai tarjoavat lisäinformaatiota mobiililaitteiden avulla, ovat esimerkki siitä, miten digitalisaatio ja vastuullisuus voivat kulkea tulevaisuudessa sulavasti käsi kädessä. Näiden ratkaisujen avulla voidaan myös vähentää ruokahävikkiä, joka on yksi elintarvikeketjun suurimmista ympäristöhaasteista.

Toimitusketjujen haavoittuvuus ja raaka-aineiden hinnanvaihtelut aiheuttavat markkinavaihtelua ja kannattavuusvaikeuksia. Tämän vuoksi ennakoiva suunnittelu ja joustavat tuotantomallit ovat nyt tärkeämpiä

kuin koskaan. Lisäksi kuluttajien preferenssit muuttuvat jatkuvasti. Pienemmät pakkauskoot, uudelleensuljettavuus ja visuaalisesti houkuttelevat ratkaisut ovat nousussa, ja tästä syystä myös pakkaussuunnittelulla on iso vaikutus myyntiin ja kannattavuuteen.

Pakkausautomaation ja digitalisaation yhdistäminen nähtiin strategisesti tärkeänä keinona parantaa resurssitehokkuutta ja vastata personoinnin kasvaviin vaatimuksiin. Messuilla nähdyt esimerkit osoittivat, kuinka energiansäästö ja tuotannon joustavuus voivat kulkea käsi kädessä teknologisen kehityksen kanssa.

Kiertotalous kaikessa mukana

Laajennettu tuottajavastuu (ROP, englanniksi Extended Producer Responsibility) on keskeinen osa Euroopan unionin kiertotalousstrategiaa. Sen perusajatus on yksinkertainen: tuottajien tulee kantaa vastuu tuotteidensa jätehuollosta koko elinkaaren ajan. Vaikka EU-tasolla sääntely luo yhteiset raamit, käytännön toteutus vaihtelee huomattavasti jäsenvaltioiden välillä. Puolan suunnitteilla oleva uusi ROP-malli on herättänyt runsaasti keskustelua, erityisesti sen painotusten ja hallinnollisten rakenteiden vuoksi.

Puolan ympäristöministeriön ehdottama malli poikkeaa monin tavoin esimerkiksi Suomen järjestelmästä. Siinä missä Suomessa tuottajavastuu perustuu markkinapohjaiseen malliin, jossa tuottajayhteisöt vastaavat jätehuollon järjestämisestä ja rahoittamisesta, Puolan malli siirtäisi merkittävän osan vastuusta paikallishallinnoille. Tämä tarkoittaisi käytännössä sitä, että tuottajien rooli järjestelmässä heikkenisi ja päätöksenteko keskittyisi viranomaisille. Kritiikkiä on esitetty erityisesti siitä, että järjestelmä näyttäisi painottavan hallinnollisia ja talouspoliittisia tavoitteita ympäristönsuojelun sijaan.

Suomen malli on saanut kiitosta läpinäkyvyydestään, tehokkuudestaan ja siitä, että se tukee aidosti kiertotalouden tavoitteita. Tuottajilla on mahdollisuus vaikuttaa järjestelmän kehittämiseen, ja yhteistyö eri sidosryhmien välillä on ollut toimivaa. Puolassa sen sijaan pelätään, että uusi malli voi johtaa tehottomuuteen, kustannusten nousuun ja ympäristötavoitteiden jäämiseen toissijaisiksi. Lisäksi epäselvä roolijako ja puutteellinen vuoropuhelu sidosryhmien kanssa heikentävät järjestelmän hyväksyttävyyttä ja toimivuutta.

Toisaalta Puolan mallissa nähdään myös mahdollisuuksia. Keskitetty hallinto voisi mahdollistaa nopeamman päätöksenteon ja yhtenäisemmät käytännöt eri alueilla. Jos järjestelmä saadaan toimimaan tehokkaasti, se voi parantaa jätehuollon kattavuutta ja tuoda lisää resursseja paikallistasolle. Kuitenkin ilman selkeää painotusta ympäristötavoitteisiin ja tuottajien sitouttamista, riskinä on, että järjestelmä jää pelkäksi veroluonteiseksi maksuksi ilman todellista vaikuttavuutta.

Puolan ROP-malli toimii muistutuksena siitä, kuinka tärkeää on rakentaa tuottajavastuujärjestelmä, joka ei ainoastaan täytä sääntelyn vaatimuksia, vaan myös tukee kestävää kehitystä ja kiertotaloutta. Suomen malli tarjoaa esimerkin siitä, miten tämä voidaan toteuttaa käytännössä – tasapainoisesti, tehokkaasti ja yhteistyöhön perustuen.

Mitä jäi käteen?

Kestävyyttä edistettiin myös teknologian keinoin. Esimerkiksi modulaariset tekoälyratkaisut elintarviketeollisuudessa eivät ainoastaan tehosta tuotantoa, vaan tukevat myös työntekijöiden osaamista ja turvallisuutta. Tämä inhimillinen lähestymistapa teknologiaan on olennainen osa kestävää kehitystä Uusilla teknologioilla ei pyritä korvaamaan ihmistä, vaan muokkaamaan tehtäviä ja kuormittavuutta uudistuvassa työympäristössä.

Kaiken kaikkiaan Warsaw Food Expo osoitti, että kestävä kehitys ei ole enää vain lisäarvo, vaan se tulee olemaan elintarvikealan uusi normaali. Yritykset, jotka kykenevät yhdistämään vastuullisuuden, teknologian ja kuluttajalähtöisyyden, ovat parhaiten varautuneet tulevaisuuden haasteisiin. Etelä-Pohjanmaan pk-yrityksille tämä tarjoaa arvokkaita esimerkkejä ja mahdollisuuksia – ei vain seurata kehitystä, vaan olla sen eturintamassa.

Sanni Nikumatti
Asiantuntija, TKI
SEAMK

Kirjoittaja työskentelee projektipäällikkönä Seinäjoen ammattikorkeakoulussa Kestävät ruokaratkaisut -tiimissä Euroopan unionin osarahoittamassa Kestävä digitaalinen kaksoissiirtymä -hankkeessa